

IUFM de l'Académie de Montpellier
Site de Montpellier
Année scolaire 1999/2000

Mémoire PLC2 Occitan Langue D'Oc

Exploitation pédagogique du conte
LA GRANHÒTA DE LA BOCA GRANDA

Production écrite et Découverte de l'espace occitan

Classe de Cinquième
Option Langue et Culture Régionales
(1 heure / semaine)

Mme Cécile DELHON, ép. MIQUEL

Tuteur : Mr Florian VERNET
Assesseur : Mme Claire Torreilles

Collège Paul Bert
20 Avenue de la République
34310 Capestang

Résumé :

Notre travail s'est porté sur l'étude d'un conte, La Granhòta de la Boca Granda. Nous nous sommes intéressés à son exploitation en classe de langue. Le récit de *La Granhòta de la Boca Granda*, a été utilisé comme point de départ d'une production écrite, et comme point de départ d'une découverte de l'espace occitan - de sa culture (contes, légendes, histoires) et de sa géographie. –

Resumit :

Avèm portat lo nòstre trabalh sus l'estudi d'un conte : La Granhòta de la Boca Granda. Nos sèm interessats a son espleitacion en classa de lenga. Lo raconte de *La Granhòta de la Boca Granda*, foguèt utilizat coma punt de partença d'una produccion escricha e coma punt de partença d'una descobèrta de l'espaci occitan – de sa cultura (contes, legendas, istòrias) e de sa geografia. –

Mots-Clés :

occitan, conte, collège, production écrite, culture, géographie

Espleitacion pedagogica d'un conte en Collègi¹
LA GRANHÒTA DE LA BOCA GRANDA

- 1. Punt de partença d'una produccion escricha**
- 2. Punt de partença d'una descobèrta de l'espaci occitan :
sa cultura (contes, légendas, tradicions...)
e sa geografia**

¹ Classa de 5ème, opcion Lengua e Cultura Regionalas (1ora de la setmana), debutants.
Mémoire IUFM année 1999 / 2000

INTRODUCTION

En classe de langue, et en particulier en classe d'occitan, il me semble indispensable de « raconter des histoires » aux élèves de collège (et même de lycée). D'abord parce qu'ils sont demandeurs de ce type d'activité, et surtout parce que la culture occitane est riche d'histoires, de contes, et de légendes qu'il serait dommage de ne pas exploiter en classe. Le moment du conte est différent des autres moments du cours où l'élève est sollicité de façon plus active. Cette différence peut être matérialisée dans la salle de cours par un changement de place - par exemple : chaque élève prend sa chaise et vient au fond de la classe pour former un cercle avec ses camarades et l'enseignant. - Ce changement matériel peut devenir le signe de reconnaissance marquant pour les élèves le début du récit. Pendant ce moment-là, il a l'impression de souffler un peu, après avoir travaillé pendant le reste de l'heure - car le récit ne peut pas constituer à lui tout seul une heure de cours : au delà d'un quart d'heure à vingt minutes, les élèves n'écoutent plus ; les bavardages et les chahuts commencent. Le conte vient en complément des autres activités du cours.

Je pense que la place idéale pour les histoires, quelles qu'elles soient, se situe en fin de cours : cela permet aux élèves d'arriver à la fin de l'heure sans s'en apercevoir. De plus, si l'on raconte un récit en plusieurs fois, il est intéressant de s'arrêter à un moment clef pour ménager le *suspense* et donner aux élèves l'envie de connaître la suite. En plaçant le conte à la fin du cours, ces coupures semblent moins artificielles grâce à la sonnerie de l'établissement. Il faut arriver à se « caler » sur cette coupure matérielle pour ne pas, au contraire, rendre ces coupures plus artificielles encore. Bien entendu, il est parfois intéressant de changer cette place selon l'utilisation que l'on désire faire du conte.

Au point de vue pédagogique, l'exploitation d'un conte, ou d'une histoire en classe de langue est un moyen pour faire acquérir aux élèves des compétences en vocabulaire, grammaire, et syntaxe ; compétences qui ne seront systématisées que plus tard dans leur scolarité. De plus, le conte permet d'aborder quelques aspects de la culture et de la civilisation de façon agréable. Il permet par exemple d'éviter le cours de « civilisation », souvent ennuyeux pour les élèves.

Le conte, ou plutôt l'histoire, que j'ai choisie n'est pas d'origine populaire, c'est-à-dire qu'elle ne fait pas partie de La Culture Occitane. Cette histoire est l'adaptation et le développement d'une « blague », celle de la grenouille à grande bouche qui rencontre différents animaux et qui demande leur nom et leur type de nourriture. A la fin de la blague, la grenouille rencontre un serpent qui lui dit être mangeur de grenouilles à grande bouche, elle demande alors avec une bouche et une voix minuscules : « *Et il y en a beaucoup par-ici ?* ».

Le premier texte en occitan que j'ai écrit*, m'avait été inspiré par l'adaptation musicale de cette même blague faite par le groupe *Les Nonnes Tropos* et intitulée *Le Crapaud* (Annexe n° 00). Mon premier texte n'avait pas été écrit dans l'optique d'une exploitation pédagogique, je l'ai donc retravaillé dans ce sens-là.

J'ai choisi d'utiliser cette histoire comme point de départ d'une production écrite par les élèves et comme point de départ d'une découverte de l'espace occitan au niveau culturel et géographique. Ce projet a été mené sur deux mois et demi, de la première semaine du mois de janvier à la deuxième semaine du mois de mars. Il a été réalisé dans une classe de Cinquième, composée de trois élèves, en option Langue et Culture Régionales (une heure/semaine). Deux de ces élèves étaient débutants, le troisième avait suivi la même option en classe de sixième.

* Mercé a Claire D. qu'escriguèt amb ieu la tota primièra version de *La Granhòta de la Boca Granda*.

I – PRESENTACION DEL PROJÈCTE :

A) ORIGINA :

Abans de començar de parlar de mon projècte me cal explicar en qué consistís. Soi partida d'una galejada, qu'aviái escricha tornar mai - pas cap dins una amira pedagogica - la de la Granhòta de la Boca Granda que cerca de noiridura, qu'encontra diferents animals e que lor demanda qual son e çò que manjan. A la fin de l'istòria, la Granhòta encontra una sèrp - o una cigonha segon las versions – e a las questions costumièras la bèstia respond : *Soi la Sèrp / Cigonha. Mangi de Granhòtas de la Boca Granda*. A aqueste moment, la Granhòta se fa una tota pichòta boca e amb una pichòta votz (mentre que sas caracteristicas principalas èran justament sa granda boca e sa bèla votz) per respondre : *E n'i a fòrça per aquí ? ? ! !* ; puèi se'n va sens res demandar mai.

Mon idèa, en utilisant aquesta istòria de *La Granhòta de la Boca Granda*, èra dobla : primièr, de faire escriure als escolans un episòdi de las aventuras de la Granhòta : es a dire son rescontre amb una bèstia ; segond, de me'n servir coma pretèxt per faire descobrir als escolans d'unes aspèctes de la cultura e de la geografia occitanas d'un biais agradiu.

La causida d'aquesta istòria me pareguèt interessanta per causa de sa bastison en bocla : aprèp son despart de l'ostal familial, la Granhòta encontra de personatges, d'animals lo mai sovent totjorn segon lo meteis scenari :

- arriba dins un luòc desconegut
- encontra una bèstia desconeguda,
- demanda a aquesta son nom (*COSSÍ T'APÈLAS, TU ? ?*)
- e çò que manja (*DE QUÉ MANJAS, TU ? ?*) perque la recerca de noiridura foguèt lo primièr pretèxt per faire partir la Granhòta de'n cò sieu. Lo segond pretèxt èra *son enveja de veire lo monde grand* que me permetèt puèi de parlar de la geografia occitana e de la descriure.

Se podíá doncas apondre tant d'episòdis qu'i aviá d'escolans dins la classa gràcias a aquesta estructura a repeticion.

B) LA PRODUCCION ESCRICHA :

Voliái primièr faire escriure un episòdi complet de la Granhòta de la Boca Granda, es-a-dire, lo scenari que veni d'expausar çai-sus. Mas me trachèri lèu qu'aquò èra tròp ambiciós per ma primièra annada d'ensenhament. Causiguèri doncas de trabalhar sus un sol dels punts del scenari.

Ma causida foguèt de trabalhar sus la descripcion de l'animal rescontrat pel personatge màger. Ma tòca èra de faire escriure los escolans, mai precisament de lor faire descriure un animal (real o imaginari) sens donar son nom de'n primièr. Aquela descripcion deviá èstre la mai completa possible : descripcion fisica, morala (« lo caractèr ») de l'animal.

Per aquò far, bastiguèri de sequéncias sus de tèmas que me poguèsson servir per aquesta descripcion. Comencèri de trabalhar dins aquesta amira a partir del mes de genièr. Ara, pensi que l'auriái degut far au mens cinc setmanas abans las vacances de Nadal. Aviái pas plan evaluat tot çò que caliá als escolans per poder escriure, en particular, m'èri pas trachada de

l'importància dels « pichòts mots ». Totes los mots espleches (*dedins, defòra, sus, jos, amb, sens...*), qu'i fasèm pas mèfi quand sabèm parlar una lenga, mas que son indispensables a la bastison de las frasas e que los debutants mestrejan pas cap. Mon analisi de las aisinas linguísticas necessarias a una descripcion simpla èra pas pro prigonda e es per aquò que qualques còps, los escolans foguèron en dificultat. Per remediar a aquestas mancas, respondiguèri a las demandas dels escolans *al cas per cas*.

Avèm començat per la descripcion fisica de la bèstia, aquò èra ja pro pels escolans, e es aquel trabalh que vau expausar çai-aprèp. Ai previst de contunhar puèi sul retrach moral (lo caractèr), e s'avèm lo temps d'aici la fin de l'annada, sus la descripcion de la noiridura e de l'environa de l'animal.

D'en primièr, aquesta partida devíá èstre la mai importanta dins l'utilisacion de l'istòria de *La Granhòta de la Boca Granda*, mas a flor e mesura de ma reflexion, abans de l'aplicar en classa, me soi trachada qu'un autre aspècte de la lenga podíá èstre fòrça, e benlèu mai, concernit.

C) DESCOBERTA DE LA CULTURA E DE LA GEOGRAFIA :

L'istòria podíá servir de mejan per « faire de cultura occitana » d'un biais interessant pels escolans gràcias al personatge de la Granhòta que se podíá concebre coma una mena de ligason entre totes los punts de cultura occitana abordats pendent lo 2nd trimèstra. E mai, pensi que se pòt envisatjar de faire « participar » lo personatge de la Granhòta a cada còp, quasi, que contam d'istòrias o de legendas. Aqueste personatge pòt tornar tot au long de l'annada e èstre lo fial conductor dins lo domèni cultural. L'idèa de faire tornar un personatge conegut dels escolans es per partida inspirada del personatge de « Florian », lo dròlle del *Quasèrn per la seisena* que tòrna a la debuta de cada leiçon. Las passejadas de la Granhòta pòdon servir de pretèxtes per faire descobrir l'espaci occitan sul plan cultural coma sul plan geografic.

L'estructura de *La Granhòta de la Boca Granda* pòt èstre adaptada segon las vistas de l'ensenhant : coma òm pòt apondre tant d'aventuras qu'i a d'escolans dins l'utilisacion del conte coma punt de partença de la produccion escricha, òm pòt tanben apondre tant d'aventuras que lo nombre d'istòrias que contam dins l'annada. Espandiguèri pas aquesta idèa sus tota l'annada mas me'n serviguèri al moment de Carnaval e me'n servirài coma ligason per abordar lo conte del projècte pedagogic de l'annada : *Dancariá sus l'aiga* de Jòrgi Gròs. Aquò es simplement una preposicion d'espleitacion mas las aventuras de *La Granhòta* se pòdon adobar de mantuns autres biaisses. Es lo sistèma de las bendas-dessenhadas e dels libres a episòdis (*Astérix, Tintin, Martine*). Podèm imaginar coma aquò qualques titòls possibles per las aventuras de la Granhòta de la Boca Granda : *La Granhòta al Carnaval de Besièrs, La Granhòta en Provença, La Granhòta e la recèpta del cassolet de Castelnaudari...*

II – LO CONTE :

A) LO PERSONATGE DE LA GRANHÒTA DE LA BOCA GRANDA :

Ai ensajat de donar a l'eroïna de caracteriscas de personatges de contes (personatges simples, que representan un arquetip) : la Granhòta es definida per qualques caracteristicas fisicas (la boca granda, la color de sa pel, la capacitat de sautar) e morales (Es colhona, brave, pauruga e curiosa.).

Un personatge aital es ideal per servir de punt de partença a l'aquisicion de conèissenças novèlas d'abòrd que conèis pas res per res. Es un debutant dins totes los domènis perque es pas jamai sortit de son canton. La quita situacion de la Granhòta es la de l'escolan que debuta en classa d'occitan. Pòt representar, aqueste personatge, l'ase de la classa que pausa tojorn de questions ninòias e çaquelà qu'es fòrça brave. Es un personatge qu'agrada als escolans perque an atrapat qualqu'un de mens savant qu'eles e que, en mai, los fa rire e s'atendir.

B) ESTRUCTURA DEL RACONTE :

Vaquí lo descopatge de la primièra partida de l'istòria de la Granhòta de la Boca Granda. Ai ensajat de tornar bastir aquesta istòria en respectant l'estructura d'un conte.

D'una situacion de partença immobila, (« *Un còp èra una Granhòta de la Boca Granda* »...) passam al començament de l'Aventura gràcias a un element que ven trebolat l'òrdre establít (la manca de noiridura). Aquesta estructura se retròba dins mantuns contes coma lo de Blanche Neige per exemple : situacion de partença : Il était une fois, un roi et une reine qui avaient une petite fille... ; eveniment pertubator : La reine meurt et le roi se remarie avec une méchante sorcière...

Se retròba tanben aqueste esquèma narratiu dins los Romans de Cavalarias de L'Atge Mejan, coma dins *Lo Roman de Guilhèm de la Barra* d'Arnaud Vidal de Castelnau, las aventuras de Guilhèm començan quand deven un faidit. Per d'unes costats la Granhòta sembla a un cavalièr solitari que conèis un parcors iniciatic gràcias a las aventuras que rescontra. De segur los cavalièrs medievals e la Granhòta evoluïsson pas dins lo meteis registre mas pòdon evoluir segon de règlas que se semblan. Per nòstre personatge, aquesta evolucion seguiria la dels escolans.

La Granhòta De La Boca Granda

Estrutura del conte

I - Situacion de despart :

Un còp èra, una Granhòta de la Boca Granda

II - Presentacion del personatge màger : La Granhòta :

A) - De qu'es una granhòta ? : *es una bèstia vèrda, un animal vèrd ; viu dins los estanhs, a costat de l'aiga mas pòt anar sus la tèrra ; es un bèstia sautaira e que s'ausís los sers d'estiu, quand lo solelh se colca : canta, per se parlar las granhòtas fan « croa, croa ».*

B) - De qu'es una granhòta de la boca granda ? : *es una granhòta qu'a una granda boca, la boca es lo trauc que servís per manjar, beure e dire de colhonadas.*

III - Eveniment perturbator : la Granhòta quita son país e sos parents perque a talent e que vòl veire lo monde grand :

Justament, de colhonadas, ne disiá fòrça aquela granhòta perque èra un pauc colhona, coma o veirètz totara, mas èra una granhoteta plan brava pr'aquò.

Un jorn qu'aviá talent, perque fasiá fòrça temps qu'aviá pas res manjat, la Granhòta de la Boca Granda se diguèt que deuriá partir de son estanh per cercar quicòm per manjar. Decidiguèt donc de partir pels camins per veire lo monde grand e per trobar de manjalha.

Un matin, diguèt « ADIU ! » a sa familha tota (la granhòta de la boca granda dubrissiá totjorn fòrça grand sa granda boca quand parlava) : al paire, a la maire, als grands e al cosin Ectòr lo grapaud e se'n anèt sus la rota. Sauta que sautarà, la granhòta abançava lèu-lèu e agachava tot çò que vesia a l'entorn. Mas per ara, i aviá totjorn pas res que se poguèsse manjar.

IV - L'Aventura : la Granhòta de la Boca Granda encontra la primièra Bèstia.

A) Descripcion de la Bèstia Desconeguda (que se ditz pas lo nom) :

Subran, la granhòta s'amaguèt darrièr un arbre perque aviá vist quicòm de tan gròs coma un ostal e de fòrça esfraiós dins la prada lo long de la rota. La granhòta de la boca granda tremolava de paur dins son canton mas coma èra mens pauruga que curiosa, decidiguèt de sortir e d'anar parlar a la gròssa bèstia de la prada.

E òc, èra una bèstia que i fasiá tan paur, un animal ambe de longas banas sus la tèsta, quatre patas, una coga amb de pelses a la fin e de gròssas tascas, de bonhas negras sus sa rauba blanca. La Granhòta aviá pas jamai vist una bèstia aitala, tan gròssa coma aquò. La bèstia èra tan gròssa coma un ostal.

B) – Discutida entre la Granhòta e La Bèstia :

La Granhòta, ela, èra tota pichoneta mas se sarrèt encara un pauc mai e diguèt a la bèstia de la prada :

- «BONJORN, COSSÍ T'APÈLAS, TU ? ? ?... IEU, SOI LA GRANHÒTA DE LA BOCA GRANDA !!! »

La bèstia de la prada (tot lo monde la reconeguda, non ?) li respondiguèt :

- « Sès ben colhona de me demandar cossí m'apèli, lo monde sabon plan cossí m'apèli. M'apèli la Vaca . »

Aprèp aquesta responsa de la vaca, la Granhòta li demandèt quicòm mai. Èra una question que li virava dins la tèsta dempuèi totara, èra LA QUESTION MAI IMPORTANTA DE TOTAS (per una Granhòta qu'a pas res manjat dempuèi lo matin.). Alara, demandèt a la vaca :

- « DE QUÉ MANJAS TU ? ? ! ! »

La vaca, que se disiá qu'aviá pas jamai vista una bèstia tan colhona coma aquesta Granhòta de la Boca Granda, li diguèt :

- « Mangi l'èrba de la prada e aquò es fòrça bon per las vacas. »

La granhòta se diguèt : « L'ÈRBA ? BENLÈU QU' AQUÒ ES BON PER LAS GRANHÒTAS DE LA BOCA GRANDA. VAU TASTAR !

Mas, l'èrba, aquò es pas de noiridura de Granhòta sustot quand an una boca granda. A la Granhòta, i agradèt pas aquela manjalha de vaca.

VII – Transicion cap a una altra aventura :

Decidiguèt doncas de tornar prene son camin mas abans, coma èra una Granhòta fòrça plan elevada diguèt a la vaca : « ADIEU, MADOMAISÈLA LA VACA. ME'N VAU CERCAR DE QUÉ MANJAR. »

E sauta que sautarà, vaquí la Granhòta de la Boca Granda que contunhèt son camin a la recerca de quicòm per manjar.

Aquela primièra version escricha del conte me serviguèt per lo contar als escolans a l'oral. Aprèp aver fòrça soscat me soi dicha qu'una istòria al passat – emai s'es lo temps normal del conte – aquò èra tròp dificil per d'escolans de cinquena que debutavan l'occitan. La version que lor contèri seguissiá doncas la meteissa trama qu'aquí dessús, del punt de vista de la diegèsi, mas transpausada al present. Me diguèri qu'èra totjorn temps puèi de tornar trabalhar sul temps del raconte.

III – ESPLEITACION EN CLASSA : CALENDIÈR DE LAS SESILHAS

Los documents directaments ligats a La Granhòta de la Boca Granda son expausats çai-aprèp, a flor e a mesura de l'explicacion de lor utilizacion en classa. Seràn tanben portats en annèx. Los autres son portats directament en annèx a la fin del memòri per ne facilitar la lectura.

Pendent tres sesilhas, trocejèri l'ora de cors (55 minutas) en doas partidas desparièras : dins la primièra partida (de 35 a 40 minutas) fasiam de leiçons coma a l'acostumat, amb de tèmas donats (veire calendrièr de la sequéncias) ; dins l'autra (¼ d'ora a 20 minutas) nos ocupavèm de la Granhòta : en tres còps, contèri la debuta de l'istòria duscas a la fin de la primièra aventura.

Primièra Sesilha : Divendres 07 de Genièr

1 – Correccion del Contraròtle n° 2 (20 minutas) (*annèx n° 1*):

- conjugason de *manjar* al present de l'indicatiu,
- la negacion (*pas, pas cap, pas mai*),
- vocabulari de las Sasons.

2 – Sistematizacion suls articles definites e indefinites (20 minutas) :

- a) articles definites : lo / la / l' ; los / las ; los escolans trapavan d'exemples dins lo vocabulari que conèissian ja (*lo caulet, l'estiu, la fenèstra, l'aiga ; los dròlles, las dròllas*).
- b) articles indefinites : un / una ; de / d' (*exemples : un caulet, un estiu ; una fenèstra, una aiga ; de dròlles, d'òmes ; de dròllas, d'aigas*).
- c) Mèfi als mots que cambian de sens entre l'occitan e lo francés : *un ostal : une maison ; un armari : une armoire ; una paret : un mur ; la prima : le printemps* (èran los escolans que trapèron los exemples)
- d) exercicis d'aplicacion (*annèx n° 2*) : lo primièr en classa ; lo segond a l'ostal.

⇒ Aviái constatat que los escolans èran pas al clarsus aquò, una mesa al punt s'impausava. Benlèu, e mai segur, qu'aqueste biais de far es pas ideal e un pauc tròp « vièlha escòla ». Es una vertadièra leiçon de gramatica coma se'n deu pas mai faire. Respondiguèri, aprèp còp, a un besonh dels escolans que me'n èri pas trachada.

3 – La Granhòta de la Boca Granda (¼ d'ora) : debuta del raconte :

- a) Presentacion de la granhòta : la tòca èra de faire devinhar çò qu'es una granhòta que ne conèissian pas lo nom occitan los dròlles.

⇒ Tre la debuta de l'istòria los escolans èran concernits pel personatge mager gràcias a aquesta devinhòla. Èra una mena de competicion entre eles per trapar çò qu'èra una granhòta. Lo primièr pas èra fach e la granhòta aviái presa sa plaça dins la classa.

b) La Granhòta vòl partir de son estanh *per trapar de qué manjar e per veire lo monde grand*, ditz ADIU a sa familha tota.

⇒ La dificultat per aquel primièr apròchi èra sustot al nivèl de la compreneson. Aquò pausèt pas de problèma, los escolans compreguèron fòrça plan lo vocabulari e la sintaxi emplegats. Per que foguèsson pas totalament passius, faguèrem un jòc de questions / respensas :

Professor : - *Cossí es una granhòta ?*

Escolan : - *Es vèrd, sauta, fa « croa croa. »*

P : - *Perqué se'n va ?*

E : - *Perque i a pas res per manjar.*

P : - *Ditz Adiu a ... ?*

E : - *Son paire, sa maire, son oncle Ectòr...*

... ..

D'aquel biais, los escolans passèron per una fasa de reactivacion de lor aquesits en lenga : vocabulari de la familha, emplec dels advèrbs interrogatius, conjugason de *èstre* e dels vèrbs en *-ar* (tresena del singular).

c) La sesilha s'acabèt sus la debuta del viatge de la Granhòta e la promesa d'aventuras venidoiras.

⇒ Los escolans èran agantats e esperèron la seguida amb impaciéncia.

A la fin del cors, me diguèron ADIU al biais de la Granhòta. En ¼ d'ora, s'èron ja apropiat aqueste personatge.

Segonda Sesilha : Divendres 14 de Genièr

1 – Correccion del segond exercici sus los articles indefinits (5 minutas) (*annèx n° 2*) : cada escolan dona una respensa a l'oral.

⇒ Pas cap de problèma.

2 - Debuta de la sequéncia sus ***Las Colors e los Vestits*** (40 minutas) :

a) Imatge dels Schroumpfs (10 minutas) (*annèx n° 3*) :

- Descripcion de l'imatge a l'oral pel professor amb enumeracion de las colors dels vestits representats. Insisténcia sus la diferéncia masculin / femenin (ex : *lo coissin jaune, la cobèrta jauna*). Questions als escolans : *De quala color es la boneta, lo panièr... / son las braias, los pels... ?*

Sus aquel imatge, los mots de vocabulari emplegats èran : *marron, blau, jaune / jauna, roja, ròse clar / sorne, negras ; la boneta, las braias, las cauçaduras, la rauba, las lunetas.*

- Distribucion de l'imatge en negre en blanc als escolans que la devián colorar coma caliá.

⇒ Aviam ja abordat los noms de color dins una sequéncia passada (sus *Nadal*) e los escolans se sovenuèron de d'unes. Lo vocabulari dels vestits, l'aviam ja enconrat dins una sesilha sus l'ivèrn mas un sol mot tornèt : *la boneta*.

Los objectius grammaticals èran dobles : trabalh sul genre e trabalh sul nombre. Aquò pòt semblar un pauc pesuc per una sola sesilha mas o poguèri faire sens ges de problèma gràcias al nombre redusit d'escolans. De segur, caldriá aleugerir aquesta sesilha amb d'escolans mai nombroses e d'un nivèl mendre qu'aquestes.

b) Ficha *De quala color ?* (15 minutas) (*annèx n° 4*) :

- Abans la distribucion de la ficha, los escolans compreguèron la formacion del femenin a partir d'un nom de color al masculin. Faguèron la transformacion a l'oral, (*exemple : blanc → blanca*) puèi passèrem a l'escrich al tablèu (es ieu qu'escriviái), puèi sus la ficha (son eles que devián completar la tièra dels noms de color).
- Los escolans devián escriure los noms de color, a l'entorn de l'imatge dels Schroumpfs, ambe de sagetas.
- Lectura del cadre *Los pels* e descripcion de la color dels pels de cada escolan.
- Exercici *De quala color es ? / De quala color son ?* : Aviam ja sistematizat la conjugason al present de l'indicatiu de *èstre* dins una leiçon sus l'ora e l'utilisacion de la P3 e P6 foguèt l'occasion per reactivar aqueles aquesis. Aprèp, cada escolan deviá completar una frasa a l'oral, çò que fasiá en mai un bon exercici de lectura.
- Faguèri la descripcion dels vestits d'un escolan, puèi foguèron los escolans que descriguèron un companh (utilisacion de frases coma : *Audrey pòrta de braias blavas.*). Escriguèri al tablèu, los noms de vestits utilizats e los escolans completèron lo cadre *Los Vestits*.

c) Decopatge d'imatges sus un catalòg de vestits (15 minutas) :

- La consinha èra (escrita al tablèu) : *Decopar de vestits e los pegar sul quasèrn. Escriure a costat los noms e las colors dels vestits.*

3 – La Granhòta de la Boca Granda : seguida del racontè (10 minutas)

a) Represa de la debuta de l'istòria.

⇒ Los escolans retrobèron las caracteristicas principalas de la Granhòta : (la boca granda, la color vèrda) e çò que faguèt quand partiguèt de l'ostal familial (ditz *ADIU* a son paire, sa maire...e l'Oncle Ectòr) e perqué (perque a talent).

b) La Granhòta encontra quicòm de *tan gròs coma un ostal*, a paur (*es pauruga*) e se va amagar darrièr un arbre. Es un animal ambe de banas sus la tèsta, una rauba blanca ambe de tascas / bonhas negras. La Granhòta tremola de paur.

⇒ Jòc de reformulacion amb los escolans :

Professor : - *Cossí es çò que fa paur a la Granhòta ?*

Escolan : - *Tan gròs coma un ostal.*

P : - *De qu'a sus la tèsta ?*

E : - *De banas.*

P : - *De quala color es l'animal ?*

E : - *Es blanc amb de bonhas negras.*

... ..

P : - *L'avètz reconeguda la bèstia que fa paur a la Granhòta ?*

E : - *Une vache.*

P : - *En occitan, se ditz una vaca.*

⇒ A la fin de l'ora, una question es pausada : De qué va faire la Granhòta ?? Va parlar a la vaca o va demorar amagada darrièr son arbre ? → I soscar pel còp que ven.

Tresena Sesiha : Divendres 21 de Genièr

1 – Utilisacion del *Quasèrn per la Seisena* : leiçon 3 *De quina color ?* (40 minutas)
(annèx n° 5) :

- a) Pagina 16 : Descripcion dels imatges e reformulacion pels escolans.
- b) Pagina 17 :
 - *Verai o fals ?* : Los escolans legissian las frasas las unas aprèp las autras e disián s'èran veraias o falsas.
 - Los coloratges : Devián colorar un dels dos personatges segon las indicacions. Pel segond exercici, devián tanben causir e descriure un dels dos dessens.
- c) Pagina 18 : exercicis de 1 a 5 : Los escolans disián las responsas a l'oral l'un aprèp l'autre. Pel n° 5, cada escolan escriguèt sa frasa al tablèu.
 - Revision de *èstre* al present de l'indicatiu (vist dins la leiçon sus l'ora).
- d) Pagina 19 :
 - Retrobar los noms de cada dròlle. L'exercici foguèt fach ensemble pels escolans.
 - *Qu'es aquò ?* : Foguèt començat en classa e de finir a l'ostal.

2 – La Granhòta de la Boca Granda (¼ d'ora) :

- a) Represa de la partida ja vista (descripcion de la bèstia)
- b) Fin de la Primièra Aventura :
 - Question als escolans : *Alara, va sortir o va pas sortir la Granhòta de darrièr son arbre ?* (los escolans diguèron de òc) *Va sortir perque es mens pauruga que curiosa.*
 - La Granhòta gausa se sarrar de la bèstia tan gròssa coma un ostal per i demandar son nom (*COSSÍ T'APÈLAS, TU ?*) e sustot çò que manja (*DE QUÉ MANJAS, TU ?*) . La Granhòta tasta l'èrba de la Vaca, mas aquò li agrada pas cap (*AQUÒ ES PAS DE NOIRIDURA PER LAS GRANHÒTAS !*). Se'n tòrna doncas pels camins e *sauta que sautarà*, partís cercar de manjalha.

⇒ Aquí los escolans trapèron una partida del dialòg entre la Granhòta e la Vaca :

- *COSSÍ T'APÈLAS, TU ?*

- *M'apèli la Vaca.*

Joguèron a la Granhòta en articulant fòrça e en parlant mai fòrt qu'a l'acostumat. Foguèt espontaneu, aquel biais de parlar coma la Granhòta, la sola ajuda de ma part foguèt de demandar als escolans, pendent lo raconte : *De qué va dire la Granhòta a la Vaca ?*

Aqueste jòc èra lo signe d'una apropiacion e d'un reinvestiment de aquets de la primièra sequéncia de l'annada (titolada : *Se Presentar* ; veire : leiçon 1 del *Quasèrn per la seisena, Cossí t'apèlas ?*).

Quatrena Sesiha : Divendres 28 de Genièr

1 – La Granhòta de la Boca Granda (20 minutas) :

- Raconte pel segond còp dins lo detalh, amb lo questionari çai-aprèp de completar a flor e a mesura.
- Correccion sul pic : los escolans avián totes trapat las bonas responsas e mai completavan las questions en avança per rapòrt al raconte. Las responsas trapèlas foguèron legidas e explicadas quand èra de besonh.

⇒ Lo questionari èra fach per contrarotlar çò aquesit pels escolans, a prepaus de l'istòria e tanben de la leiçon que veniam de faire en parallèl. Èra un questionari de las causidas multiplas que las bonas responsas correspondián exactament a çò que disiá pendent lo raconte e las responsas trapèlass èran compausadas amb de mots e d'estructuras vistes dins las leiçons precedentas e sustot dins la darrièra. Los autres mots èran de vocabulari transparent mai que sovent.

2 – Construccion sintaxica : « tan(t) gròs coma ... » (5 minutas)

- I tornèrem dessus aprèp la correccion (Questionari : question n° 4). L'escriguèri al tablèu amb l'exemple del conte (*tan gròs coma un ostal*)

⇒ Aviam ja encontrat aquesta construccion dos còps a l'oral, pendent lo raconte, e los escolans avián plan comprés sa significacion. Per me'n assegurar, lor faguèri far la revirada de las cinc solucions : un mot pausèt problèma *trèva*, l'expliquèri.

3 – Mesa en plaça del material per la produccion escricha (30 minutas) :

- Expliquèri als escolans qu'èra a eles de faire la descripcion d'un animal sens ne donar lo nom de'n primièr e que devián començar en utilisant la construccion que veniam de veire.
- Per los ajudar aviái portat de dictionaris francés / occitan :
 - *Dictionnaire Français-Occitan, Languedocien Central*, (seccion de Tarn de l'I.E.O.) de Christian Laux ;
 - *Dictionnaire Occitan-Français/Français-Occitan, La Palanqueta*, (CRDP de Miègjorn-Pirenèus) d'André Lagarde ;
 - *Lexique Français-Occitan*, (Espacesud Edicions, Montpelhièr), de Roger Barthe.Expliquèri cossí se servir de cada dictionari e lor demandèri de cercar 10 adjectius qualificatius cadun (per definir lo caractèr o lo fisic d'un òme o d'una bèstia). Escriguèri la consinxa al tablèu. Èri a lor disposicion per quala ajuda que foguèsse.
- Tièra de çò que trapèron los escolans aprèp 20 minutas de recerca : *òrre, urós, brave, aimable, charraire, majestuós, pauruc, gròs, crespinat, astruc, nèci, galant, abestit, grand, planièr, naut*. L'escriguèrem al tablèu e suls quasèrns, en explicant las significacions, coma mesa en comun del trabalh de cadun.

⇒ Los dròlles trapèron d'adjectius e foguèron pas geinats per la manipulacion dels dictionaris, çaqueu, èran arrestats per la largor de la consinxa. Avián comprés çò que caliá faire e cercar mas èran pas pro encadrats per faire un trabalh que paguèsse. Aviái previst a la debuta de lor far cercar tanben de substantius per que poguèsson fargar de comparasons d'egalitats coma ne veniam de veire. Aquò èra tròp pesuc e la consinxa tròp larga, decidiguèri doncas de redusir aqueste encastre dins la sesiha seguenta, coma l'anam veire.

4 – Pel cors seguent : exercicis a faire a l'ostal sus la leiçon *Los Vestits e las Colors* (Contraròtle de Seisena) (*annèx n° 6*)

IA GRanhÒta De LA BOca grANDa

1 - Una Granhòta de la boca granda, qu'es aquò? :

- una cadiera roja
- un ostal blanc
- un escolan e son gos
- una bicicleta
- una bèstia vèrda ambe una granda boca

2 - Perqué se'n va la Granhòta? :

- perque aima pas viure dins los estanhs
- perque vòl veire lo monde grand
- perque n'a son confle de l'oncle Ectòr
- perque i a pas res per manjar
- perque a perdut sas caucetas

3 - Quand se'n va, de qué ditz la Granhòta a tota sa familha? :

- « BONJORN! »
- « FA PAS CAUD! »
- « A DIMENGE! »
- « ADIU! »
- « AL CÒP QUE VEN! »

4 - De qu'encontra la Granhòta dins la prada? :

- quicòm de tan gròs coma un ostal
- quicòm de tan pichon coma una formiga
- quicòm de tan michant coma lo gos de son oncle Ectòr
- quicòm de tant esfraiós coma una trèva
- quicòm de tan vièlh coma sa Grand

5 - De qué fa la Granhòta dabans aquela causa desconeguda? :

- fugís
- plora
- s' amaga darrièr un arbre
- dormís una ora
- manja un cassolet

6 - De qu'es aquela causa dins la prada? :

- una bèstia
- un tablèu
- una mirga
- un panièr
- un schtroumpf

7 - De quala color es la bèstia gròssa? :

- roja ambe de carrats iranges
- blanca ambe de tascas negras
- blava ambe de linhas vèrdas
- marrona ambe de flors jaunas
- violeta ambe de punts ròses

8 - De qué demanda la Granhòta? :

- « DE QUÉ FAS AQUÍ? »
- « E LA SANTAT, VA PLAN? »
- « FA FREG PER LA SASON, NON? »
- « COSSÍ T'APÈLAS TU? »
- « DE QUÉ MANJAS TU? »

9 - De qué respond la bèstia? :

- « Soi una formiga e mangi de micas de pan. »
- « Soi una vaca e mangi d'èrba. »
- « Soi lo papa e mangi d'ostias. »
- « Soi un gos e mangi d'osses. »
- « Soi un papeta e mangi de sopa. »

10 - De qué fa la Granhòta? :

- telefona a sa maire
- tasta l'èrba de la vaca
- se met a rire
- canta una cançon de Nadal
- sauta dins un arbre

11 - La Granhòta, l'aima l'èrba? :

- de òc
- de non

12 - De qué fa la Granhòta? :

- ditz « ADIU » a la vaca
- jòga a las cartas ambe la vaca
- fa de claquetas
- se'n tòrna a son ostal
- contunha son camin per trobar de noïridura

Cinquena Sesiha : Divendres 04 de Febrièr

1 – Correccion dels exercicis donats la setmana passada (Contraròtle de Seisena) (*annèx n° 6*) (¼ d'ora) : los escolans donavan lors responsas a l'oral e corregissian puèi.

⇒ Pas cap de problèmas amb aqueste dever, (nòtas : 19,5, 20, 18,5) los punts abordats (Vocabulari : los noms de colors e dels vestits ; Grammatica : formacion del masculin e del femenin, los articles definitis, *èstre* a la P3 e P6 al present de l'indicatiu, interrogatiu qual/quala,quin/quina ; Sintaxi : question *De quala/quina color... ?*) dins la leiçon me semblèron aquesits.

Los autres punts de lenga foguèron evaluats pendent lo cors : articles indefinitis, formacion del plural, conjugason completa de *èstre* al present de l'indicatiu.

2 – Debuta de la Sequéncia sus *Las partidas del còs e la descripcion* :

- Descripcion de fotografias (*annèxes n° 8 e n° 9*) :

Les courses du dimanche matin, d'Henri Cartier-Bresson : revision del vocabulari dels vestits e descobèrta de lo del còs. Los escolans devián respondre a la question *Qu'es aquò ?* que pausavi en mostrant una partida del còs.

Quatre fotografias d'enfants pichòts : descripcion de la cara de cadun e de son expression : lo primièr canta, lo segond pensa, lo tresen fa la tronha (expression coneguda dels escolans, en francitan : *faire la trougne*) e lo quaten es content. Meteis jòc que per la primièra fotografia e question a cada escolan : *Qué fa lo primièr nenet ? E lo segond ?...*

Retrachas de Nadar : Maupassant, Daudet, Baudelaire, Wagner, Sand, Zola, Pasteur, Verne, Dumas, Eiffel e Rodin. Demandèri se los escolans ne coneissian d'aquelas personas, retrobèron lo nom de Pasteur, Zola e Eiffel. Puèi passèrem a la descripcion d'aquelas fotografias en fasent de comparasons :

- *Rodin a una gròssa barba. La barba de Pasteur es mens gròssa. La mostacha de Dumas es tan gròssa coma la mostacha de Maupassant.*
- Questions : *Quales son los qu'an una pichòta boca ? Que pòrtan de lunetas ? Qu'an de grands pels ? etc...*

⇒ Pensi, ara que tòrni agachar aquesta sesiha, que lo trabalh efectuat èra tròp monotòn e que los dròlles deguèron pas trobar aquò fòrça interessant. Auriái degut redusir lo nombre de fotografias e trapar un autre biais de lor faire manipular los mots novèls. Benlèu en utilisant un dels jòcs prepausats dins *Lo Quasèrn per la seisena* (p. 13) : un escolan deu dessenhari una cara al tablèu en seguissent las indicacions de sos camaradas.

3 – Distribucion de la ficha *Las partidas del còs* (*annèx n° 10*) : Lectura dels mots pels escolans, explicacion, en occitan, se se sovenián pas de la significacion de d'unes.

⇒ Donèri aquesta ficha tròp lèu als escolans, avián pas encara agut temps per s'apropriar tot aquel vocabulari novèl. La plaça d'aquesta ficha èra estat puslèu dins lo cors seguent.

Los escolans devián pas retèner totes aqueles mots, simplement los qu'aviam utilizats lo mai pendent l'ora (la mitat a pauc prè). Aviái pas donat la consincha de los aprèner de tèsta pel còp d'aprèp, voliái encara que los manipulèsson.

Aquesta ficha es fòrça, benlèu tròp, completa per èstre utilizada en classa de cinquena a una ora de la setmana, mas èra en vista de son espleitacion dins la produccion escrucha.

⇒ Aquesta sesilha foguèt tròp pesuga, que faguèrem quasi una sola activat pendent tota l'ora. E sustot, lo trabalh sus la Granhòta foguèt completament evacuat per causa d'aquesta marrida gestion del temps. Aviái fargat una ficha sus *La Descripcion (çai-aprèp)* de donar als escolans per qu'i trapèsson lo material necessari a lor produccion escricha. Aquesta ficha èra la remediacion de la cerca dins los dictionaris que s'èra revelada un encastre tròp larg pels escolans (sesilha del 28/01). Utilisèri aquesta ficha, titulada *La Descripcion*, al cors seguent.

Pensi ara, qu'auriái degut metre de costat las leiçons per me consacrar en entièr al trabalh sus La Granhòta. S'aviái adoptat aqueste biais de faire auriái pas perdut doas sesilhas (las dels 04/02 e 11/02) coma o faguèri amb la risca de desinteressar los escolans.

Seisena Sesilha : Divendres 11 de Febrièr

1 – Jòc amb lo vocabulari del còs e l'imperatiu (10 minutas) :

Lo monde èran dreites en cercle al mitan de la sala :

Ieu : - *Anam jogar a un jòc, ieu soi la menaire del jòc. Quand doni un òrdre, tot lo monde lo deu far : levem lo cap, baissem lo cap, boleguem las mans, toquem las aurelhas, arrestem.*

Un escolan deveniá lo menaire de jòc

Ieu : *Ara es vosautres solament que fasètz çò que disi : levatz la man drecha, levatz lo pè esquèr, bolegatz los uèlhs, las ussas e los ponhets, arrestatz.*

Un escolan deveniá lo menaire de jòc.

Ieu : *Ara, doni un òrdre a tu, a tu, e a tu: baissa la man, e leva l'autra ; e tu bolega lo cap, tòca ton nas ambe ta man drecha. Arrèsta, e tu tanben arrèsta.*

Un escolan deveniá lo menaire de jòc.

Fin del jòc.

2 – Compte rendut del jòc (¼ d'ora):

Escriguèri al tablèu los vèrbs a l'infinitiu (*levar, baissar, bolegar, tocar, arrestar*), retrobèrem ensemble la conjugason pel vèrb *levar*, la marquèri al tablèu :

LEVAR	BAISSAR	BOLEGAR	TOCAR	ARRESTAR
lèva	baissa	bolega	tòca	arrèsta
levem	baissem	boleguem	toquem	arrestem
levatz	baissatz	bolegatz	tocatz	arrestatz

Los dròlles venguèron completar la conjugason pels autres vèrbs.

⇒ Aqueste jòc a plan marchat amb aqueles escolans qu'an una fòrta capacitat d'aquisicion, mas dins una altra classa, lo caldriá simplificar (coma me'n aperceguèri amb los de seisena) e pas apondre tan punts novèls en mai del vocabulari del còs. Caldriá utilizar un o dos vèrb(s) (per exemple *levar* e *arrestar*) e una sola persona (*la primièra*) sens insistir sus la conjugason mas puslèu sus las partidas del còs.

3 – La Granhòta de la Boca Granda (½ ora) :

- a) Lectura ensemble e explicacion de la ficha sus *La descripcion (çai-aprèp)* (20 minutas) : èra una ficha d'ajuda a la produccion escricha.
 - Grammatica : mesa al femenin dels adjectius pels escolans, a l'oral (revision).
 - Vocabulari : explicacion o revirada quand èra de besonh. Remarca sul plural de *braç* → *braces*
 - Civilisacion : *Lo Tamaron* : explicacion de çò qu'èra aquela bèstia que los escolans la coneissián pas : *Es una bèstia qu'a doas patas mai cortas que las autras d'un sol costat e que viu dins la montanha. Deu totjorn èstre d'un sol costat de la montanha senon tomba. (dessenh de la bèstia al tablèu) Lo Tamaron es tanben un aganta-colhon pels toristas : podètz prene un torista a « la caça al Tamaron » que se caça lo ser, quand fa nuèit e al mitan de las vinhas. Disètz al torista que per agantar lo Tamaron, lo cal sonar : « Tamaron ! Tamaron ! » e que cal èstre sol. Disètz al torista que sètz un pauc mai luènh e en fach lo daissatz sonar lo Tamaron tot sol coma un colhon. Es per aquò que lo Tamaron es un aganta- colhon.*
 - Civilisacion 2 : *La Tarasca* : coneissián aqueste animal e expliquèron çò qu'èra. Apondèri qualquas informacions.

⇒ Botèri sus la ficha los adjectius trapats pels escolans lo 28/01, per qu'aqueste trabalh foguèsse pas perdut.

b) Represa de l'exercici del 28/02 (10 minutas) :

- Consinha al tablèu de marcar sul quasèrn : *Trobar lo nom d'un animal (real o imaginari) dins sa tèsta. Trobar una comparason per lo descriure sens dire son nom (en utilisant : « tan(t)... coma... »). Descriure las partidas de son còs (arpas, coga, patas...).*

⇒ Los escolans comencèron d'escriure una o doas fresas pas mai que l'ora èra acabada. Contunhèron l'exercici a la sesilha seguenta.

LA DESCRIPCION

L'aspècte fisica :

- Adjectius descriptius :

grand, bèl pichon long cort gròs magre
..... polit laid ensucat esfraiós

- Per un òme o una femna :

los pels lo cap, la tèsta las aurelhas lo nas los uèlhs
..... la boca lo còl los braças..... los ponhets las mans
..... los dets las onglas..... l'esquina las espatlas lo pitre
..... las cambas los genolhs los pompilhs las cavilhas
..... los pès la pèl

- Per una bèstia (o un extrà-terrèstra o quicòm mai) :

las patas las arpas la coga lo pelatge la borra, borrut
..... lo pel, pelut las plumas, empluma las banas
..... las escatas los tentaculs las alas la trompa las
batas..... las aletas

Lo caractèr :

gentil marrit, michant ensucat nèci bèstia brave
..... colhon crudèl joiós insocient ninòl
salvatge curios

Las colors :

blanc negre blau, blava brun marron irange
..... vèrd violet castanh gris jaune roge
..... ròse

Los animals :

l'elefant la formiga lo cat lo lapin lo gos lo lop
..... lo Camèl de Besièrs lo collegian lo professor la Tarasca
..... lo moton la cigonha la cigala lo cagaròl lo
marcian lo cangoro lo Tamaron

Tant ... coma (tant + voyelle, tan + consonne) :

Ex : Tant innocent coma un ase.

Tan grand coma un ostal.

Setena Sesilha : Divendres 18 de Febrièr

1 – Extrach esrich de l'istòria de La Granhòta de la Boca Granda (¼ d'ora) (*çai-aprèp*) :

- Per ajudar los escolans a passar a l'esrich, tornèri escriure un tròç de la primièra aventura de *La Granhòta* : lo moment onte vei la vaca sens saber çò qu'es e que descriu aquesta bèstia desconeguda sens la nomenar. Botèri aquel passatge al present e utilisèri de vocabulari, e d'estructuras grammaticals e sintaxicas, que los escolans se'n poguèsson tornar servir e qu'aviam encontradas pendent l'annada (*veire : 2 - a*).
- Estructura sintaxica : la comparason : *tan(t) ... coma ...*, vista e explicada dins la sesilha del 28/01 ; *mai ... que ... e mens ... que ...*, que foguèron encontradas a l'oral (*La bèstia de la prada es mai granda que la Granhòta qu'es tota pichoneta. [...] La Granhòta sortís de darrièr son arbre perque es mens pauruga que curiosa*) e que los escolans compreguèron fòrça plan.

⇒ Tornèrem sus la comparason d'egalitat, los escolans trapèron cadun un exemple a l'oral. Al tablèu, escriguèrem las tres estructuras per plan mostrar la diferéncia entre elas : escriguèri un exemple per caduna (trapat pels escolans).

- Grammatica : P3 de *èstre e avèr* :

⇒ Foguèt l'occasion, pels escolans, de se rementar la conjugason completa a l'oral.

La Granhòta de la Boca Granda

Resumit :

La Granhòta de la Boca Granda es partida de son ostal e a dit « ADIU! » a sa fanuiha. Es partida sus los camins a la recerca de noiridura perque ne tròba pas cap dins l'estanh onte demòra ambe son paire, sa maire e son oncle Ectòr.. A marchat dempuèi lo matin e a pas encara trobat de qué manjar.

Subran, la Granhòta de la Boca Granda vei quicòm dins la prada, a costat de la rota. Es quicòm qu'aviá pas jamai vist abans, quicòm de tan gròs coma un ostal! «QU'ES AQUÒ?! » se ditz la Granhòta (e mai dins son cap parla fòrt la Granhòta), e se va amagar darrièr un arbre perque en mai d'èstre colhona, nòstra Granhòta es tanben pauruga. Darrièr son arbre, tremola, tament es terrorisada per la bèstia dins la prada.

E òc, perque es un bèstia qu'i a dins la prada e qu'es tan gròssa coma un ostal. Aquela bèstia a una rauba blanca ambe de bonhas negras de'n pertot, a doas banas bèlas sus son cap, a costat de las aurelhas. A tanben quatre patas ambe de batas a cada pè. La bèstia a encara, d'un costat, una coga longassa ambe de pels a la fin e, de l'autre costat, un morre ambe doas maissas que mastegan de longa. La Granhòta a pas jamai vist de bèstia coma aquò e a fòrça paur, mas coma es mens pauruga que curiosa (mas la característica de la Granhòta nòstra es sustot d'èstre mai colhona que tot! Lo cal pas doblidar!), se sarra de la bèstia gròssa per li parlar.

de seguir.

2 – Passatge a la produccion escricha dels escolans (½ ora) (*çai-aprèp*) :

- a) Preferiguèron tornar començar l'exercici en entièr los escolans, mentre que l'avián ja començat al cors passat. Tornèron cercar un animal dins lor cap, pendent 5 minutas a pauc prè e se metèron puèi a escriure.

⇒ Gràcias a la ficha sus la descripcion, los escolans foguèron pas blocats coma amb los dictionaris. Perdèron pas de temps a tròp cercar, avián quasi tot lo material que lor caliá.

Lor rementèri tanben al tablèu çò qu'aviám vist dempuèi la debuta de l'annada, qu'aviái emplegat dins l'extrach escrich de la primièra aventura (dins la mesura del possible) e que lor auriá pogut servir :

los diminutius en *-et/-eta*,

la negacion : *pas, pas cap, pas mai, pas jamai*,

conjugasons dels *vèrbs en -AR*, de *èstre* e de *aver* al present de l'indicatiu (per aquò los remandèri a lor quasèrn)

b) Demandas formuladas pels escolans : essencialament foguèt de vocabulari de revirar

- *une tique* : *un pat*
- *avec* : *amb*
- *sans* : *sens*
- *un bébé* : *un pichon, un nenet*
- *un poisson* : *un peis, de peisses*
- *sucer* : *chucar*
- *le sang* : *la/lo sang*
- *comme* : *coma*

⇒ Foguèri estonada del pichòt nombre de demandas, sustot quand legiguèron lor produccion los escolans, perque aquestas me semblèron de fòrça bona qualitat. Sai que benlèu qu'auriái degut faire un trabalh mai aprigondit suls mots espleites (*amb, sens, coma, dins, jos...*) - e auriái agut lo temps d'o faire s'aviái començat mon trabalh dins l'amira de la produccion escricha mai lèu dins l'annada. -

Pensi qu'amb una classa mai nombrosa e d'escolans mens « desgordits » qu'aquestes ma manca d'analisi precisa del material necessari a la produccion escricha auriá mes los escolans en dificultat al moment del passatge a l'escrich. Sustot se tènì compte de la pèrda de temps causada per ma tendéncia a ne faire tròp (sesilhas dels 04/02 e 11/02).

- c) Aprèp un vintenat de minutas, los escolans avián acabat lor descripcion. Passèrem a la lectura de cada produccion. Un escolan legissiá sa descripcion e los autres devián descobrir lo nom de l'animal.

Ai tornat escriure las produccions dels escolans per de rasons de legibilitat. Doni aquí la version non-corrègida (correccion facha al cors seguent) de las descripcions. Ai sotalinhat las decas dels escolans. Çai-aprèp, ai mes las còpias dels quasèrns.

Sophie : *Es tan longa coma doas arbres. Lo pelatge es jauna e negre. A de grandas cambas amb de batas negras. Son còl es longas. Sus son cap, i a de pichonas aureilhas e i a tanben de toutas pichonas banas negras e jaunas.*

Es una ...

Audrey : *Tan polit coma un pichon, tan grand coma qu'un elefant. La bestiá es blava, manja de peisses, a una coga de peis, a d'aletas, a majestuòs.*

Florent : *Mai pichon que una formiga. A de pichonas pattas. A de pichon cos. Chuca lo sang de las bestias. Sauta coma una sautarèla.*

Qu'es aquò ?

Es un pat.

⇒ Nos ocupèrem pas de las decas aqueste còp per pas copar lo plaser d'escriure, d'inventar e de faire descobrir sas tròbas als autres. Pendent la lectura relevèri las decas que s'ausissián mas los escolans las corregiguèron pas sul pic. A la fin de l'ora relevèri los quasèrns e faguèrem la correccion a la sesilha seguenta.

⇒ Es interessant de veire qu'un dels escolans empleguèt un aumentatiu (longàs) mentre qu'aviam solament sistematizat los diminutius. Avia reperat aquesta contruccion dins l'extrach e la manipulèt en fasant lo passatge al masculin.

⇒ Pendent la lectura de caduna de las produccions, los qu'escotavan èran fòrça attentius e amusats : cercavan las responsas a aquestas pichòtas devinhòlas qu'èran devengudas las descripcions. Son los escolans que decidiguèron sols de donar aqueste ton de la devinhòla a lor escrich e qu'apondèron un « *Qu'es aquò ?* » (solament a l'oral, o tanben a l'escrich) o una frasa de completar (*Es una...*) a la fin. Aquesta invencion es lo signe de la debuta de l'autonomia dins una lenga novèla e del plaser qu'existís a la manipular.

⇒ Foguèri fòrça interessada per la reaccion de las doas dròllas pendent que Florent legissiá sa descripcion : totas doas sabián de quala bèstia s'agissiá mas n'avián perdut lo nom, puèi Sophie s'escrièt : « Je sais, c'est un pat ! » e Audrey de dire quasi al quite moment : « C'est une tique ! ». Sophie sabia pas que lo mot « pat » èra un mot occitan. Aqueste rescontre inesperat entre las doas lengas mòstra que l'occitan subreviu dins lo vocabulari francés d'un autre biais que per l'intermediari del francitan. E mai dins de cases coma aqueste es l'occita que prima sul francés.

3 – Seguida del raconte de *La Granhòta de La Boca Granda* (10 minutas) : debuta de la segonda aventura, *Lo Camèl de Besièrs*

- Per contar l'arribada de la Granhòta a Besièrs, faguèri coma çai-aprèp :

Vos sovenètz que la Granhòta a reprès son camin aprèp aver dich « ADIU » a la vaca. A sautat tota la nuèit sus la rota e a pas encara trapar de qué manjar.

Lo matin, arriba dabans una villa que conèis pas, se planta dabans la pancarta, lèva lo cap (perque es tota pichona la Granhòta) e comença de legir. La Granhòta es colhona, aquò o sabètz e sap pas plan legir, reconèis doas letras sus la pancarta : E E [escriviái al tablèu], que son parieras ; puèi doas autras que se semblan tanben e que fan coma una sèrp : ES E S ; e encara una altra letra qu'a un gròs ventre : BES E S [aquí los dròlles reconeguèron BESIERS]. E òc, la Granhòta ven d'arribar dabans Besièrs ! E es la periòda de Carnaval, sus las Allèas i a de monde mascats que dançan e cantan.

- Puèi : la Granhòta rescontra lo Camèl - presentacion d'aqueste coma per la vaca (sens dire lo nom) - Quand la Granhòta demanda *COSSÍ T'APÈLAS, TU ?* e *DE QUÉ MANJAS, TU ?*, lo Camèl respond : *M'apèli lo Camèl De Besièrs e mangi de Civada. E tu, cossí t'apèlas e d'ont venes ? Ieu veni d'Africa, soi arribat amb lo primièr Avèsque de la vila, Sant- Afrodisi.*

⇒ De segur, deguèri explicar melhor als escolans lo mot *civada* que coneissián pas. Trapèron qu'èra una cereala mas per que compreguèsson plan lor donèri la revirada francesa. Expliquèri tanben lo mot *avèsque* (*es un òme de glèisa*) que los escolan compreguèron gràcias a sa semblança amb lo mot francés. Foguèron eles que faguèron aquela mesa en parallèl.

- Demandèri als dròlles se coneissián la legenda de Sant-Afrodisi e de son Camèl. Degun la coneissiá pas, la contèri segond la trama seguenta :

La legenda se passa al moment dels Romans, Sant-Afrodisi es un Crestian que d'Africa vòl venir en Euròpa. Per anar fins al bòrd de la mar Miègterranèa del costat african, s'es desplaçat sus un camèl mas al moment de montar dins lo batèu per traversar la mar, lo camèl pòt pas venir perque i a pas mai de plaça per el. Lo batèu es tròp pichòt.

Sant-Afrodisi es malurós d'abandonar son camèl mas pòt pas faire autrament. Pendent la traversada, lo Sant arrèsta pas de pensar a son camèl demorat en Africa e plora, plora : « Mon paure Camèl ! »

Quand Sant-Afrodisi desbarca de l'autre costat de la mar, sabètz qual es que l'espera ? ! [Los escolans : Lo camèl !] Es aquò, lo camèl a traversat la mar. Òm sap pas cossí : benlèu qu'a nadat, benlèu qu'a volat, benlèu qu'a cavat un tunèl sota l'aiga, benlèu qu'es un miracle...

Quand Sant-Afrodisi vei son camèl es fòrça content, sauta pertot e demanda perdon al camèl de l'aver abandonat e li promès de lo daissar pas pus jamai.

Sant-Afrodisi contunha son camin amb lo camèl e un jorn arriban a Besièrs totes dos. Sant-Afrodisi deven lo primièr Avèsque de la vila e quand i a de ceremonias sortís sus l'esquina del camèl.

[M'arrestèri aquí per aqueste cors.]

⇒ Causiguèri de faire arribar la Granhòta a Besièrs (çò normal en ensenhant a Casols) perqu'arribiam a l'epòca de Carnaval, escasença per parlar del Camèl de Besièrs. Per aquesta partida de l'istòria, escriguèri pas la trama del raconte coma per la primièra aventura. Coneissiái pro l'istòria del Camèl de Besièrs e de Sant-Afrodisi per n'aver pas de besonh. Pr'aquò botèri mas coneissenças al clar en legissent qualques passatges tractant d'aquesta legenda : prefaci de *Béziers à La Belle Époque*², *L'Hérault d'Autrefois*³, *Les animaux totémiques*⁴, e en demandant a mon paire de me la tornar contar.

⇒ Dins aqueste episòdi, la Granhòta foguèt daissada de costat e foguèt l'istòria del Camèl e de Sant-Afrodisi qu'ocupèt lo dabans de la scèna. Aquesta mesa *en abyme* es lo mejan que causiguèri per que lo Granhòta foguèsse lo fial conductor entre totas las autras istòrias que contavi. La Granhòta es un ligam que se pòt doblidar un temps, coma aquí, per se tornar prene a la fin de « l'istòria dins l'istòria » (aicí, la del Camèl) sens qu'aquò pause cap de problèma. Benlèu que caldriá trabalhar los moments de transicion d'un biais mai fin que lo faguèri per l'aventura del Camèl, e encara aquò marchèt pr'aquò las ficèlas del raconte èran grossassas.

² *Béziers a La Belle Epoque*, edicion desconeguda

³ *L'Hérault d'Autrefois*, edicion Horvath, de Mireille Lacave e Jean Sagnes

⁴ *Les animaux totémiques*, d'Achar

Ochena Sesilha : Divendres 10 de Març

1 – Correccion de las produccions dels escolans (20 minutas) :

Sophie :

Doas decas d'accòrd : *doas arbres, lo pelatge es jauna*

Doas decas d'ortograf : *aureilhas, toutas*

Una deca d'accent : *Son còl es longas.*

Audrey :

Una deca d'accòrd : *La bèstia [...] majestuós*

Doas decas d'accent : *bestiá, majestuòs*

Una deca de sintaxi (emplec de *aver* per *être*) : *a majestuós*

Un francisme : *coma qu'un elefant*

Florent :

Una deca d'ortograf : *pattas*

Una deca d'accòrd : *de pichon còs*

Doas decas d'accent : *cos, bestia*

⇒ Per la correccion d'aquestas decas, marquèri al tablèu los tipas de decas qu'aviái encontradas sens donar los exemples dels escolans. Los escolans devián cercar totes sols, las decas d'accents, d'ortograf... e ensajar de corregir sols. Aprèp cinc minutas, passèri darrièr cadun per finir la correccion e explicar las decas non compresas.

⇒ Completèron tanben las frases qu'i mancava lo subjècte mai que sovent : demandèri als escolans de se pausar la question : De qual parli ? (→ *de la bèstia / de l'animal...*) per fargar una frasa completa (S+ V + CC).

2 – Evaluacion de l'aquisicion del vocabulari del còs (20 minutas) : dessens de completar ambe aqueste vocabulari (*annèx n° 14*) :

- dessenh n° 1 : *lo front, los pels, las ussas, los uèlhs, las gautas, la barba, la boca, las dents, las aurelhas, lo còl, los pòts, lo nas*
- dessenh n° 2 : *los dets, l'esquina, las espatlas, las cuèissas, los pès, los genolhs, los pompilhs, los artelhs, las cambas, lo braç, lo coide, lo ventre.*

⇒ Los escolans avián manipulats aqueste vocabulari dins diferentas occasions (reformulacion, jòcs, exercicis, descripcions orales e escrichas) e èra lo moment de veire s'èra aquesit. Per aquò donèri dos dessens (*annèx n° 14*) sens legenda amb de sagetas qu'indicavan de partidas de la cara e de partidas del còs. Los escolans devián completar tot çò que sabían dins un primièr temps. Puèi, passèron al tablèu l'un aprèp l'autre per escriure tres mots cadun (en sautant los mots desconeguts). Podían tornar sus de mots daissats per un autre escolan. Aprèp 3 passatges per cadun, mancava solament 3 mots dins la tièra : *los pòts, lo front, los pompilhs.*

3 – Fin de la segonda aventura de la Granhòta ambe lo Camèl de Besièrs (¼ d'ora) :

- a) Represa de la debuta de la segonda aventura (arribada de la Granhòta a Besièrs pendent Carnaval, rescontre amb lo Camèl, istòria del Camèl e de Sant-Afrodisi fins a lor arribada a Besièrs)

- b) Fin de l'istòria de Sant Afrodisi : contèri la mòrt de Sant-Afrodisi e lo destin del Camèl de Besièrs coma çai-jos :

Vos sovenètz a quala epòca se passa l'istòria de Sant-Afrodisi ? Sota lo Romans, e a aquesta epòca los Crestians son persecutats, i a de persecusion. Sant-Afrodisi qu'es un Crestian se fa copar lo cap per aquò. Es mòrt perque los Romans i an copat lo cap mas aquí encara, i a un miracle : los Romans an escampats lo cap de Sant-Afrodisi dins un potz, l'aiga del potz remonta e Sant-Afrodisi (sens cap) se lèva e pren son cap jos lo braç e se passeja dins Besièrs. Sant-Afrodisi, amb son cap jos lo braç, va fins a l'endrech onte se voliá faire enterrar. Es a aqueste endrech que uèi i a la Glèisa de Sant-Afrodisi.

Lo camèl el, es pas mòrt amb Sant-Afrodisi e las gents de Besièrs l'adoptan e li donan una pension, d'argent coma a una persona. Aprèp sa mòrt, la pension es donada pels paures de la vila. Per doblidar pas lo Camèl, las gens de Besièrs an fach la bèstia que coneissètz uèi e que sortís per las fèstas de la vila : Carnaval, la « Ferià »...

⇒ Contèri aquò, puèi gaitèrem los documents çai-aprèp a prepaus de la legenda de Sant-Afrodisi e del Camèl de Besièrs. Faguèri qualques comentaris simples sus la grafia utilizada sus la primièra pagina del jornal *Lou Camel, Risouliè e Artistic* (grafia francisanta quasi fonetica e diferenta de la qu'es utilizada uèi). Faguèri remarcar tanben que s'a la debuta del sègle, i aviá un jornal escrich en occitan èra ben perque las gents parlavan e comprenavan la lenga.

IV – CONCLUSION E PERLONGAMENT :

Mon projècte d'escritura s'es revelat mens ambitiós qu'aviái previst a la debuta, mas cresi que lo vau contunhar duscas a la fin de l'annada per arribar a faire escriure a cada escolan una aventura completa de *La Granhòta de la Boca Granda*. E mai se çò que presenti dins aquesta partida de mon trabalh es mens important que previst, pensi qu'aquò foguèt una experiéncia interessanta pels escolans coma per ieu.

Per çò que concernís l'utilizacion de *La Granhòta de la Boca Granda* coma punt de partença per la descoberta de l'espaci occitan, pensi que marchèt melhor que çò qu'aviái esperat primièr. Las possibilitats d'adaptacions del conte pòdon permetre, aprèp un trabalh mai gròs, que lo mieu n'es pas qu'una esquissa. Se pòt envisatjar de l'utilisar sus tot lo cicle del collègi. Podèm imaginar una evolucion del personatge mäger d'una annada a l'autra. Per exemple :

Classa de seisena : Descobèrta de la Granhòta que se'n va per necessitat de son ostal e que se passeja dins la region pròcha de l'establiment (lo besierenc per ieu).

Classa de Cinquena : La Granhòta es venguda un pauc mai madura, e un pauc mens colhona e fa de « viatges linguistics » en Occitania, (sensibilizacion a la dialectalitat)

Classa de Quatrema : La Granhòta trabalha pel *Guida del Rotard* : aprigondiment de la geografia e de la cultura...

Ai pas encara trapat la seguida, per la classe de tresena, mas aquò son pas que de dralhas de reflexion.

Las aventuras de la Granhòta de la Boca Granda pòdon tanben desbocar sus d'adaptacions en bendas dessenhadas ⁵, o al teatre. Aqueste personatge seriá un punt de ligason entre los quatre nivèls del collègi sens qu'aquò siá tròp repetitiu o embèstiant pels escolans.

Per ieu, aquesta experiéncia foguèt formatritz perque m'a permes d'evaluar (en fasant d'errors mai que sovent !) lo nivèl de mos escolans. Aprèp aquò, arribi melhor ara a evaluar lors besonhs e lo biais de trabalhar que lor conven. Pensi que mon desfaut mäger es de voler ne faire tròp e tròp lèu e de metre coma aquò los escolans en situacion de produccion m'a mostrat çò qu'avián aquesits o pas. Ara, mas leiçons son mens pesugas qu'a la debuta de l'annada : i a mens d'objectius e mai d'activitas diferentas dins cada sesilha.

⁵ **Lenga e País d'Òc** n° 10 e 11 : **10** (1985, 1986, CRDP de Montpelhièr) : n° 10 : Exploitation possible d'un conte à l'école primaire, de Nicole Cathala ; n° 11 : Bande dessinée : exploitation du conte de Bodon – « La montanha negra », travail de groupe dirigé par Ph. Pouget et F. Escudier ; L'enseignement de la langue occitane a partir du conte et à l'aide des moyens audiovisuels, de Mme Lise Gros ; **n° 20** (1er trimèstre de 1991, CRDP de Montpelhièr) : Una istòria de crocodil, de Colette Derdevet-Meneau

BIBLIOGRAFIA :

- *Dictionnaire Français-Occitan, Languedocien Central*, (seccion de Tarn de l'I.E.O.) de Christian Laux
- *Dictionnaire Occitan-Français/Français-Occitan, La Palanqueta*, (CRDP de Miègjorn-Pirenèus) d'André Lagarde
- *Lexique Français-Occitan*, (Espacesud Edicions, Montpelhièr), de Roger Barthe

- *Quasèrn per la seisena, Occitan, version lengadociana* (CRDP de Montpelhièr)
- *Lenga e País d'Òc n° 10* (1985, 1986, CRDP de Montpelhièr) : *Exploitation possible d'un conte à l'école primaire*, de Nicole Cathala ; *Bande dessinée : exploitation du conte de Bodon – « La montanha negra »*, travail de groupe dirigé par Ph. Pouget et F. Escudier
- *Lenga e País d'Òc n° 11* (idem) : *L'enseignement de la langue occitane a partir du conte et à l'aide des moyens audiovisuels*, de Mme Lise Gros
- *Lenga e País d'Òc n° 20* (1er trimèstre de 1991, CRDP de Montpelhièr) : *Una istòria de crocodil*, de Colette Derdevet-Meneau
- *Les animaux Totémiques*, d'Achar

- Couverture du *Bébé Schtoumpf*, (édition Dupuis), de Peyo
- *Les courses du dimanche matin*, d'Henri Cartier-Bresson, et
- Quatre photographies d'enfants (sans titre), in *Photographies d'enfants* (édition Time-Life)
- Cartes postales sur Saint-Aphrodise et sur le Chameau de Béziers, in *Béziers à La Belle Époque*, et *L'Hérault d'Autrefois* (édition Horvath) de Mireille Lacave et Jean Sagnes

TABLES DES MATIÈRES

TAULA DE LAS MATÈRIAS

Résumé / Resumit -----	p. 2
Introduction / Introduccion -----	p. 4
I - Présentation du Projet / Presentacion del Projecte : -----	p. 6
A) Origine / Origina -----	p. 6
B) La production écrite / La produccion escricha -----	p. 6
C) Découverte de la Culture et de la Géographie / Descoberta de la Cultura e de la Geografia -----	p. 7
II – Le Conte / Lo Conte : -----	p. 8
A) Le personnage de la Grenouille à Grande Bouche / Lo personatge de la Granhòta de la Boca Granda -----	p. 8
B) Estructura del Raconte -----	p. 8
III – Exploitation en classe : Calendrier des séances / Espleitacion en classa : Calendier de las Sesilhas -----	p. 11
Première Séance / Primièra Sesilha -----	p. 11
Deuxième Séance / Segonda Sesilha -----	p. 12
Troisième Séance / Tresena Sesilha -----	p. 14
Quatrième Séance / Quatrema Sesilha -----	p. 15
Cinquième Séance / Cinquena Sesilha -----	p. 17
Sixième Séance / Seisena Sesilha -----	p. 18
Septième Séance / Setena Sesilha -----	p. 21
Huitième Séance / Ochena Sesilha -----	p. 27
IV – Conclusion et Prolongement / Conclusion e Perlongament -----	p. 30